

**Noziedzīgu nodarījumu, kas saistīti ar kultūras
priekšmetiem, izmeklēšana Latvijā (krimināltiesiskā
regulējuma attīstība un izmeklēšanas tendences Nikosijas
konvencijas ietekmē)**

Zemgales tiesas apgabala prokuratūras

prokurora p.i. Martins Jurjāns

Martins.Jurjans@lrp.gov.lv

Saturs

- Ievadam
- Krimināllikuma 229.panta attīstība
- Krimināllikuma 229.panta spēkā esošā redakcija
- Krimināllikuma 229¹.panta attīstība
- Krimināllikuma 229¹.spēkā esošā redakcija
- Tendences
- Krimināllikuma 229².pants
- Valsts policijas statistikas dati
- Prokuratūrā pabeigto un uz tiesu nosūtīto lietu īpatsvars

Ievadam

- 2015.gada sākumā sabiedrības uzmanība tika pievērsta faktam, ka Latvijas teritorijā lielā skaitā neatgriezeniski tiek bojāti kultūrvēsturiskie pieminekļi, senkapi un pilskalni

Galvenokārt 2 iemesli:

- Mantkārīgs nolūks (kultūrvēsturisko senlietu realizācija kolekcionāriem Latvijā vai ārpus tās)
- Senlietas tika atrastas vienkopus ar 1. un 2.Pasaules karu laikos Latvijas teritorijā atstātajiem kaujas ieročiem – ‘Melno racēju kustība’

Ievadam

- Kriminālatbildība galvenokārt varēja tikt noteikta ar Krimināllikuma 229.pantu (Kultūras pieminekļu iznīcināšana un bojāšana), ar nosacījumu, ka konkrētais piemineklis atrodas valsts aizsardzībā

Nemot vērā normatīvā regulējuma trūkumu:

- par priekšmetu nelikumīgu iegūšanu no apbedījuma kriminālatbildība tika noteikta Krimināllikuma 228.pantā (Kapa vai līķa apgānīšana)
- par citu pieminekļu vai vēsturisku vietu postīšanu vai to zādzību – Krimināllikuma 185.pantā vai 175.pantā (Mantas tīša iznīcināšana vai bojāšana/zādzība)
- konstatējot senlietas lietās par nelikumīgu ieroču apriti, radās tiesisks šķērslis šīs lietas izņemt
- daudzi gadījumi izvērtās nekontrolēti un neatklāti

Krimināllikuma 229.panta attīstība

- Līdz 2018.gada 1.janvārim Latvijas Republikas Krimināllikuma 229.pantā bija paredzēta kriminālatbildība par valsts aizsardzībā esoša kultūras pieminekļa iznīcināšanu, bojāšanu vai apgānīšanu
- Ar 2018.gada 1.janvāri Krimināllikuma 229.pants tika papildināts ar dispozīcijas pazīmi “izvešanu ārpus Latvijas Republikas vai nelikumīgu atsavināšanu”
- Lai nodrošinātu normatīvā regulējuma atbilstību 2017.gada 19.maija Eiropas Padomes Konvencijai par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar kultūras vērtībām (turpmāk - Nikosijas konvencija), 2021.gada 2.februārī Krimināllikuma 229.pants tika būtiski grozīts, tajā konkrēti precizējot aizsargājamo kultūras vērtību definīcijas

Krimināllikuma 229.panta spēkā esošā redakcija

---

1. Par kultūras priekšmeta, tas ir, Latvijas Republikas vai citas valsts aizsardzībā esoša kultūras pieminekļa, muzeja krājuma priekšmeta vai īpaši aizsargājama bibliotēku krājuma dokumenta, nelikumīgu glabāšanu, pārvietošanu, pārsūtīšanu, atsavināšanu vai par tā nelikumīgu izvešanu ārpus Latvijas Republikas vai ieviešanu Latvijā, ja ar to radīts būtisks kaitējums, — **soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar probācijas uzraudzību, vai ar sabiedrisko darbu, vai ar naudas sodu**
2. Par kultūras priekšmeta iznīcināšanu, bojāšanu vai apgānīšanu — **soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar probācijas uzraudzību, vai ar sabiedrisko darbu, vai ar naudas sodu**

Krimināllikuma 229¹.panta attīstība

- Ar 2018.gada 1.janvāri Krimināllikums tika papildināts ar 229¹.pantu, ar kuru tika kriminalizētas nelikumīgas darbības ar valstij piederošām senlietām, proti, cilvēka apzinātas darbības rezultātā radītiem priekšmetiem (ieročiem, rotas lietām utml.) ar datējumu līdz 17.gadsimtam
- Lai nodrošinātu normatīvā regulējuma atbilstību Nikosijas konvencijai, 2021.gada 2.februārī Krimināllikuma 229¹.pants tika grozīts, to būtiski detalizējot

Krimināllikuma 229¹.panta spēkā esošā redakcija

---

1. Par Latvijas Republikas aizsardzībā esošas senlietas, kura neatrodas muzeja krājumā, vai citas valsts aizsardzībā esošas senlietas nelikumīgu iegūšanu, glabāšanu, pārvietošanu, pārsūtīšanu, atsavināšanu vai par tās nelikumīgu izvešanu ārpus Latvijas Republikas vai ieviešanu Latvijā — **soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz vienam gadam vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu**
2. Par Latvijas Republikas aizsardzībā esošas senlietas, kura neatrodas muzeja krājumā, vai citas valsts aizsardzībā esošas senlietas iznīcināšanu vai bojāšanu — **soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu**

Tendences

Grozījumu ieviešanas rezultātā, kas izpaudās kā efektīvs krimināltiesiskais instruments, Valsts policijas kompetentās struktūrvienības uzsāka noziedzīgu nodarījumu apkarošanu, kas ir saistīti ar Latvijas kultūrvēsturisko objektu izlaupīšanu

Kultūras ministrijas atbildīgās struktūrvienības katru gadu konstatē arvien mazāku kultūrvēsturisko objektu bojāšanas un iznīcināšanas gadījumu

Ja 2015.gadā tika reģistrēti 16 šādu gadījumu, tad 2016.gadā tie bija 7 gadījumi, 2017.gadā 3 gadījumi, 2018. un 2019.gadā bija reģistrēti pa 2 gadījumiem

Ir jāatzīmē tas fakts, ka 2020. gadā Latvijas teritorijā tika konstatēti 4 senkapu postīšanas gadījumi, kas ir tieši saistīts ar COVID-19 radītām ekonomiskām problēmām, kad daudzi iedzīvotāji ir palikuši bez darba un iztikas līdzekļiem

Krimināllikuma 229².pants

229.² pants. Personas atbrīvošana no kriminālatbildības par senlietu nelikumīgu iegūšanu, glabāšanu, pārvietošanu un pārsūtīšanu

Persona, kas labprātīgi nodevusi nelikumīgi iegūtu, glabātu, pārvietotu vai pārsūtītu Latvijas Republikas aizsardzībā esošu senlietu, kura neatrodas muzeja krājumā, vai citas valsts aizsardzībā esošu senlietu, tiek atbrīvota no kriminālatbildības par Latvijas Republikas aizsardzībā esošas senlietas, kura neatrodas muzeja krājumā, vai citas valsts aizsardzībā esošas senlietas nelikumīgu iegūšanu, glabāšanu, pārvietošanu vai pārsūtīšanu

- Saskaņā ar Valsts policijas sniegto informāciju būtiska loma Latvijas Republikas aizsardzībā esošu senlietu konstatēšanā un izņemšanā, ieņem brīvprātīgi personu ziņojumi jeb sadarbība ar Valsts policiju. Šādas sadarbības rezultātā ir tikuši atklāti arī citi noziegumi

Valsts policijas statistikas dati

	VP uzsātie kriminālprocesi											
	2018		2019		2020		2021		2022		2023/ 3	
KL 229.p.	4		3		5		2		3		1	
KL 229.'p.	3		6		6		4		0		0	

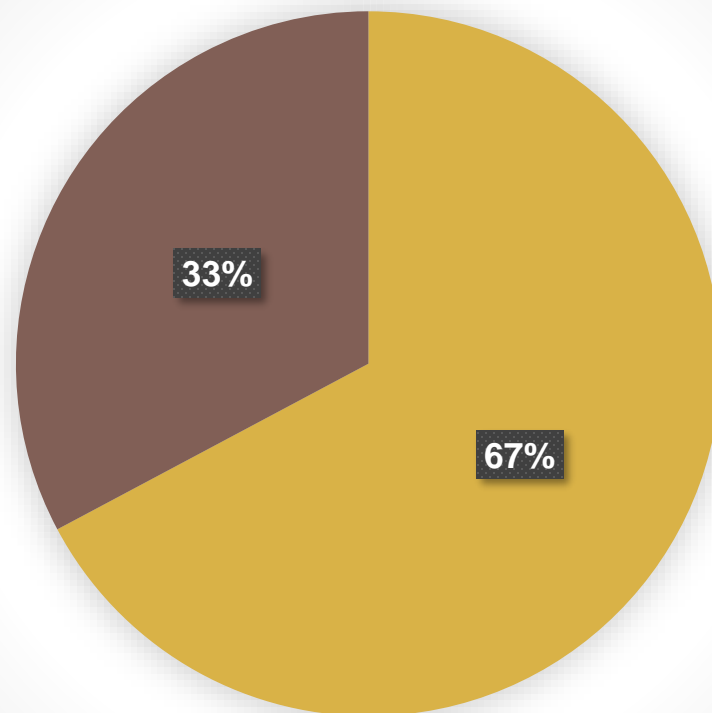
	VP izbeigtie KP											
	2018		2019		2020		2021		2022		2022/3	
	kopā	konkrētā gadā	kopā	konkrētā gadā	kopā	konkrētā gadā	kopā	konkrētā gadā	kopā	konkrētā gadā	kopā	konkrētā gadā
KL 229.p.	13	0	22	0	17	1	9	1	7	1	2	0
KL 229.'p.	0	0	0	0	3	1	0	0	0	0	0	0

	VP Kriminālvajāšana nosūtītie KP											
	2018		2019		2020		2021		2022		2023/3	
	kopā	konkrētā gadā	kopā	konkrētā gadā	kopā	konkrētā gadā	kopā	konkrētā gadā	kopā	konkrētā gadā	kopā	konkrētā gadā
KL 229.p.	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
KL 229.'p.	0	0	4	2	4	2	7	2	1	0	0	0

Prokuratūrā pabeigto un uz tiesu nosūtīto lietu īpatsvars

Pateicos par uzmanību!
